

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΜΑΪΟΥ 2012
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο ποίημα του Καβάφη επαληθεύονται τρία από τα βασικά γνωρίσματα, της Καβαφικής ποίησης. Συγκεκριμένα αναδεικνύεται:

- i.** Η πεζολογία, ο πεζολογικός χαρακτήρας της ποίησής του: «*Τά φάρμακά σου φέρε Τέχνη τῆς Ποιήσεως... νά μή νοιώθεται ἡ πληγή*» που με το κουβεντιαστό ύφος απευθύνεται στην τέχνη της ποίησης.
- ii.** Η ιδιότυπη γλώσσα, όπως διαπιστώνεται απ' τη χρήση λόγιων εκφράσεων: «*ἐν Φαντασίᾳ και Λόγῳ*».
- iii.** Η χρήση συμβόλων. Χαρακτηριστικός είναι ο συμβολισμός που εμπεριέχεται στη φράση: «*πληγή ἀπό φρικτό μαχαίρι*» που επαναλαμβάνεται και στις δύο ποιητικές στροφές. Το μαχαίρι συμβολίζει τη φθορά που επιφέρει ο πανδαμάτορας χρόνος.

ΘΕΜΑ Β

B1. Το ποίημα, τοποθετημένο από τον Καβάφη στο παρελθόν δεν αποτελεί φυγή από το παρόν και γενικά απ' τη ζωή, αλλά εκφράζει βαθύτερο ενδιαφέρον γι' αυτήν και αποτελεί έναν τρόπο να δει κανείς τα αιώνια προβλήματα της στη σωστή τους προοπτική και στη διαχρονική τους σημασία. Παρελθόν και παρόν έχουν τα ίδια

γνωρίσματα, καθώς η ανθρώπινη φύση παρουσιάζει τα ίδια προβλήματα σε όλες τις εποχές. Το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το ποίημα (και επισημαίνεται στον τίτλο) είναι ο Ιάσων Κλεάνδρου, ανύπαρκτος ποιητής, όπως ανύπαρκτο είναι και το κράτος της Κομμαγηνής κατά την περίοδο που προσδιορίζεται. Το υποθετικό πρόσωπο του Ιάσωνα ταυτίζεται με τον Καβάφη, αποτελεί δηλαδή προσωπείο αυτού και το κρατίδιο της Κομμαγηνής συμβολίζει τη φθορά που επιφέρει ο χρόνος, αιτία της μελαγχολίας του ποιητή. Η επιλογή του έτους 595 μ.Χ. είναι τυχαία για να δηλώσει τη διαχρονικότητα του θέματος, της θλίψης δηλαδή που προκαλούν τα γηρατειά του σώματος αλλά και της θεραπευτικής ιδιότητας της ποίησης, (όπως δηλώνεται και από το όνομά του φανταστικού ποιητή) καθώς και τις σχέσεις του καλλιτέχνη με την Τέχνη του. Πέρα απ' το τοπικό και εφήμερο πλαίσιο μιας κατάστασης (Κομμαγηνή 595 μ.Χ.) ο Καβάφης έβλεπε τον αιώνιο χαρακτήρα της και το έργο του δεν αποτελεί καταγραφή γεγονότων, αλλά ποιητική κριτική της ζωής.

B2.

- ✎ Σχήμα υπαλλαγής: «*Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι*» → (αντί είναι φρικτή πληγή από μαχαίρι) για να τονιστεί η οδύνη που προκαλεί το πέρασμα του χρόνου.
- ✎ Προσωποποίηση: «*Είς σέ προστρέχω Τέχνη της Ποίησης*» → για να αποδοθεί η επικοινωνία του ποιητή με την τέχνη του.
- ✎ Υπερβατό ή αντιστροφή: «*νάρκης του ἄλγους δοκιμές*» → για να τονιστεί η κατευναστική δύναμη της ποίησης.
- ✎ Μεταφορά: «*Τά φάρμακά σου φέρε Τέχνης της Ποίησης*» για να αποδοθεί η αναλγητική λειτουργία της Φαντασίας και του Λόγου.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Αρχικά, ο ποιητής με την προσωποποίηση της ποίησης και την προσφώνηση προς αυτήν δείχνει πως εμπιστεύεται την ποίηση και ελπίζει στη βοήθειά της για παρηγοριά και ανακούφιση από τα γηρατειά. Μέσα από το σχήμα αποστροφής στην τέχνη φαίνεται σαν να τη θεοποιεί. Θυμίζει στο σημείο αυτό τους αρχαίους ποιητές (Όμηρο, Βιργίλιο) και την επίκλησή τους στη Μούσα. Η χρησιμοποίηση του β' ενικού προσώπου απ' την άλλη, δημιουργεί την εντύπωση ενός φανταστικού διαλόγου για να δοθεί έμφαση και θεατρικότητα στην επικοινωνία του ποιητή με την ποίηση, (ενώ στην ουσία είναι εσωτερικός μονόλογος). Όπως επισημαίνει ο ποιητής προσπαθεί να κατευνάσει τον πόνο του με τη δύναμη της Φαντασίας που συλλαμβάνει τις ιδέες και με τη λειτουργία του Λόγου – γλώσσας που πραγματοποιεί τη σύλληψη. Οι δύο αυτές έννοιες λειτουργούν συμπληρωματικά και αντιθετικά: η φαντασία αποτελεί την προϋπόθεση της καλλιτεχνικής δημιουργίας, καθώς παράγει εσωτερικές εικόνες και τις μεταπλάθει οδηγώντας επομένως στην ψευδαίσθηση. Ο Λόγος απ' την άλλη, είναι η πραγματοποίηση της πνευματικής δημιουργίας, ταυτόχρονα όμως υποδηλώνει τη νοητική λειτουργία (λογική) και οδηγεί αναπόφευκτα στη διάλυση της ψευδαίσθησης και στην επαναφορά στην πραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Και τα δύο ποιήματα αναφέρονται στα γηρατειά («*Τό γήρασμα τοῦ σώματος και τῆς μορφῆς μου*» / «*στην ἡλικία μου χιονίζει, χιονίζει ἀδιάκοπα*»), στην αποτύπωσή τους στο σώμα του ποιητή («*Τό γήρασμα τοῦ σώματος και τῆς μορφῆς μου*» / «*ἡ σάρκα μου ἕνας ἐπίδεσμος γύρω ἀπ' τό αὐριανό μου τίποτα*») καθώς και στον ψυχικό πόνο που προκαλούν («*Εἶναι πληγή ἀπό φρικτό μαχαῖρι*» / «*κανείς δέν μπορεῖ νά μέ βοηθήσει στόν πόνο μου*»).

Στην περίπτωση όμως του παράλληλου ποιήματος ο πόνος αυτός εκφράζεται περισσότερο ως φόβος θανάτου παρά ως οδύνη της φθοράς, όπως εκφράζεται στον Καβάφη. Ακόμα, η καταφυγή του ποιητή στην ποίηση δεν αποτελεί ανακούφιση («δεν μπορεί να σου χρησιμέψει πιά σέ τίποτα»), γιατί θεωρεί πως εκφράζει το μη πραγματικό («Επάγγελμά μου: το άκατόρθωτο»), αντίθετα με τον Καβάφη που έστω και συγκαταβατικά δέχεται την αναλγητική ιδιότητά της («Τά φάρμακά σου φέρει Τέχνη τής Ποίσεως»).

**Επιμέλεια: Αργυροπούλου Σοφία
Χατζιωάννου Σοφία**